

Wymagania edukacyjne z języka polskiego

I STAROŻYTNOŚĆ

Wymagania na ocenę dopuszczającą.

Uczeń powinien znać:

Sinusoidę Krzyżanowskiego: następstwo epok literackich i czas ich trwania.

1. Wybrane mity greckie, bohaterów mitologicznych; pojęcia ; topos, archetyp, prometeizm, racjonalizm, irracjonalizm, politeizm ; związki frazeologiczne pochodzące z mitologii.
2. Genezę tragedii greckiej, początki teatru greckiego.
3. Świat przedstawiony w dramacie Sofoklesa „Król Edyp” ; cechy dramatu antycznego ; strukturę tragedii greckiej.
4. Genezę liryki starożytnej.
5. Wiersz Horacego „Do Deliusza”.
6. Szkoły filozoficzne, tezy miłośników filozofii.
7. Podział Biblii, języki Biblii, tytuły przekładów.
8. Wybrane opowieści biblijne i bohaterów ; wybrane psalmy ; pojęcia : monoteizm, topos człowieka- wędrowca ; parabola ; związki frazeologiczne pochodzące z Biblii ; cechy stylu biblijnego.

Uczeń powinien umieć:

1. Posługiwać się podręcznikiem.
2. Przeczytać ze zrozumieniem lektury podstawowe.
3. Streszczać i opowiadać poznane utwory literackie.
4. Scharakteryzować bohaterów literackich i bohaterów lirycznych.
5. Odczytywać utwory poetyckie posługując się kategoriami :podmiot liryczny, sytuacja liryczna.
6. Rozpoznawać rodzaje, gatunki literackie oraz środki artystyczne.
7. Redagować notatki w trakcie lekcji i samodzielnie je porządkować.
8. Pisać tekst własny na zadany temat.

Wymagania na ocenę dostateczną

Uczeń powinien umieć

1. Analizować, parafrazować teksty.
2. Rozpoznawać problematykę zawartą w utworach.
3. Samodzielnie charakteryzować bohaterów literackich.
4. Umiejętnie wprowadzać cytaty do wypowiedzi ustnych i pisemnych.
5. Rozpoznawać podstawowe funkcje językowe.

Wymagania na ocenę dobrą

Uczeń powinien umieć

1. Samodzielnie analizować, parafrazować i interpretować teksty.
2. Rozpoznawać obecne w utworach konteksty: historyczny, filozoficzny, historycznoliteracki.
3. Rozpoznawać wartości i wskazywać te, które sam aprobuje(np. miłość, ojczyzna, rodzina, przyjaźń).
4. Oceniać i porównywać bohaterów literackich.
5. Rozpoznawać środki stylistyczne i określać ich funkcje.
6. Syntetyzować materiał literacki.
7. Wypowiadać się poprawnie w mowie i piśmie.

Wymagania na ocenę bardzo dobrą

Uczeń powinien umieć

1. Sprawnie analizować, parafrazować i interpretować teksty.
2. Rozpoznawać konteksty i dowodzić, że istnieją związki między epokami.
3. Rozpoznawać wartości i je hierarchizować.
4. Oceniać i porównywać bohaterów literackich różnych epok.
5. Syntetyzować materiał literacki i problemy obecne w tekstach różnych epok.
6. Biegłe wypowiadać się w mowie i piśmie.
7. Napisać recenzję dowolnego filmu lub sztuki.

Wymagania na ocenę celującą.

Uczeń powinien znać

1. Lektury z poziomu rozszerzonego, ich problematykę, konteksty.

Uczeń powinien umieć

1. Napisać artykuł, przemówienie, scenariusz sztuki.
2. Opracować scenariusz akademii szkolnej i zrealizować projekt.

II ŚREDNIOWIECZE

Wymagania na ocenę dopuszczającą

Uczeń powinien znać

1. Filozofię średniowiecza.
2. Motyw śmierci w „Rozmowie mistrza Polikarpa ze śmiercią” i w sztuce ;pojęcie: danse macabre.
3. „Bogurodzicę” jako najstarszy polski zabytek piśmiennictwa średniowiecznego ; pojęcia:

- archaizm, rodzaje archaizmów.
4. „Lament świętokrzyski” - wpływ Biblii na literaturę średniowiecza ; cechy planktu.

Uczeń powinien umieć

1. Posługiwać się podręcznikiem.
2. Przeczytać ze zrozumieniem lektury podstawowe.
3. Streszczać i opowiadać poznane utwory literackie.
4. Scharakteryzować bohaterów literackich i bohaterów lirycznych.
5. Odczytywać utwory poetyckie posługując się kategoriami :podmiot liryczny, sytuacja liryczna.
6. Rozpoznawać rodzaje, gatunki literackie oraz środki artystyczne.
7. Redagować notatki w trakcie lekcji i samodzielnie je porządkować.
8. Pisać tekst własny na zadany temat.

Wymagania na ocenę dostateczną

Uczeń powinien umieć

1. Analizować, parafrazować teksty.
2. Rozpoznawać problematykę zawartą w utworach.
3. Samodzielnie charakteryzować bohaterów literackich.
4. Umiejętnie wprowadzać cytaty do wypowiedzi ustnych i pisemnych.

Wymagania na ocenę dobrą.

Uczeń powinien umieć

1. Samodzielnie analizować, parafrazować i interpretować teksty.
2. Rozpoznawać obecne w utworach konteksty: historyczny, filozoficzny, historycznoliteracki.
3. Rozpoznawać wartości i wskazywać te, które sam aprobuje(np. miłość, ojczyzna, rodzina, przyjaźń).
4. Oceniać i porównywać bohaterów literackich.
5. Rozpoznawać środki stylistyczne i określać ich funkcje.
6. Syntetyzować materiał literacki.
7. Wypowiadać się poprawnie w mowie i piśmie.

Wymagania na ocenę bardzo dobrą

Uczeń powinien umieć

1. Sprawnie analizować, parafrazować i interpretować teksty.
2. Rozpoznawać konteksty i dowodzić, że istnieją związki między epokami.
3. Rozpoznawać wartości i je hierarchizować.

4. Oceniać i porównywać bohaterów literackich różnych epok.
5. Syntetyzować materiał literacki i problemy obecne w tekstach różnych epok.
6. Biegłe wypowiadać się w mowie i piśmie.
7. Napisać recenzję dowolnego filmu lub sztuki.

Wymagania na ocenę celującą

Uczeń powinien znać

1. Lektury z poziomu rozszerzonego, ich problematykę, konteksty.

Uczeń powinien umieć

1. Napisać artykuł, przemówienie, scenariusz sztuki.
2. Wykonać projekt – plakat ilustrujący wzorce ideowe epoki.

III RENESANS

Wymagania na ocenę dopuszczającą.

Uczeń powinien znać

1. Filozofię renesansu, pojęcia-humanizm, reformacja.
2. Wybrane pieśni, treny, hymn Kochanowskiego ; ich cechy gatunkowe pojęcia: stoicyzm, epikureizm, humanizm, religijność renesansowa

Uczeń powinien umieć

1. Posługiwać się podręcznikiem.
2. Przeczytać ze zrozumieniem lektury podstawowe.
3. Streszczać i opowiadać poznane utwory literackie.
4. Scharakteryzować bohaterów literackich i bohaterów lirycznych.
5. Odczytywać utwory poetyckie posługując się kategoriami :podmiot liryczny, sytuacja liryczna.
6. Rozpoznawać rodzaje, gatunki literackie oraz środki artystyczne.
7. Redagować notatki w trakcie lekcji i samodzielnie je porządkować.
8. Pisać tekst własny na zadany temat.

Wymagania na ocenę dostateczną

Uczeń powinien umieć:

1. Analizować, parafrazować teksty.
2. Rozpoznawać problematykę zawartą w utworach.
3. Samodzielnie charakteryzować bohaterów literackich.

4. Umiejętnie wprowadzać cytaty do wypowiedzi ustnych i pisemnych.

Wymagania na ocenę dobrą

Uczeń powinien umieć

1. Samodzielnie analizować, parafrazować i interpretować teksty.
2. Rozpoznawać obecne w utworach konteksty: historyczny, filozoficzny, historycznoliteracki.
3. Rozpoznawać wartości i wskazywać te, które sam aprobuje(np. miłość, ojczyzna, rodzina, przyjaźń).
4. Oceniać i porównywać bohaterów literackich.
5. Rozpoznawać środki stylistyczne i określać ich funkcje.
6. Syntetyzować materiał literacki.
7. Wypowiadać się poprawnie w mowie i piśmie.

Wymagania na ocenę bardzo dobrą

Uczeń powinien umieć

1. Sprawnie analizować, parafrazować i interpretować teksty.
2. Rozpoznawać konteksty i dowodzić, że istnieją związki między epokami.
3. Rozpoznawać wartości i je hierarchizować.
4. Oceniać i porównywać bohaterów literackich różnych epok.
5. Syntetyzować materiał literacki i problemy obecne w tekstach różnych epok.
6. Biegłe wypowiadać się w mowie i piśmie.
7. Napisać recenzję dowolnego filmu lub sztuki.

Wymagania na ocenę celującą

Uczeń powinien znać

1. Lektury z poziomu rozszerzonego, ich problematykę, konteksty.

Uczeń powinien umieć

1. Napisać artykuł, przemówienie, scenariusz sztuki.
2. Wykonać projekt – plakat syntetyzujący materiał literacki epoki

IV BAROK

Wymagania na ocenę dopuszczającą.

Uczeń powinien znać

1. Filozofię epoki, pojęcie kontrreformacja, racjonalizm
2. Utwór J .A Morsztyna „Do trupa”, pojęcia: marinizm, cechy sonetu ,środki stylistyczne.
3. Wiersz D. Naborowskiego: „Krótkość żywota”- motyw vanitas
4. Świat przedstawiony w dramacie Szekspira „ Makbet” . Cechy dramatu szekspirowskiego.

Uczeń powinien umieć

1. Posługiwać się podręcznikiem.
2. Przeczytać ze zrozumieniem lektury podstawowe.
3. Streszczać i opowiadać poznane utwory literackie.
4. Scharakteryzować bohaterów literackich i bohaterów lirycznych.
5. Odczytywać utwory poetyckie posługując się kategoriami :podmiot liryczny, sytuacja liryczna.
6. Rozpoznawać rodzaje, gatunki literackie oraz środki artystyczne.
7. Redagować notatki w trakcie lekcji i samodzielnie je porządkować.
8. Pisać tekst własny na zadany temat.

Wymagania na ocenę dostateczną

Uczeń powinien umieć:

1. Analizować, parafrazować teksty.
2. Rozpoznawać problematykę zawartą w utworach.
3. Samodzielnie charakteryzować bohaterów literackich.
4. Umiejętnie wprowadzać cytaty do wypowiedzi ustnych i pisemnych.

Wymagania na ocenę dobrą

Uczeń powinien umieć

1. Samodzielnie analizować, parafrazować i interpretować teksty.
2. Rozpoznawać obecne w utworach konteksty: historyczny, filozoficzny, historycznoliteracki.
3. Rozpoznawać wartości i wskazywać te, które sam aprobuje(np. miłość, ojczyzna, rodzina, przyjaźń).
4. Oceniać i porównywać bohaterów literackich.
5. Rozpoznawać środki stylistyczne i określać ich funkcje.
6. Syntetyzować materiał literacki.
7. Wypowiadać się poprawnie w mowie i piśmie.

Wymagania na ocenę bardzo dobrą

Uczeń powinien umieć

1. Sprawnie analizować, parafrazować i interpretować teksty.
2. Rozpoznawać konteksty i dowodzić, że istnieją związki między epokami.
3. Rozpoznawać wartości i je hierarchizować.
4. Oceniać i porównywać bohaterów literackich różnych epok.
5. Syntetyzować materiał literacki i problemy obecne w tekstach różnych epok.
6. Biegłe wypowiadać się w mowie i piśmie.
7. Napisać recenzję dowolnego filmu lub sztuki

Wymagania na ocenę celującą

Uczeń powinien znać

1. Lektury z poziomu rozszerzonego, ich problematykę, konteksty.

Uczeń powinien umieć

1. Napisać artykuł, przemówienie, scenariusz sztuki.
2. Wykonać projekt – plakat syntetyzujący materiał literacki epoki

V OŚWIECENIE

Wymagania na ocenę dopuszczającą.

Uczeń powinien znać

1. Filozofię oświecenia, pojęcia: racjonalizm, empiryzm, deizm , ateizm.
2. Osiągnięcia kulturalne w Polsce XVIII w.
3. Satyrę „Pijaństwo” I. Krasickiego; cechy gatunku.
4. Hymn narodowy Józefa Wybickiego; cechy gatunku.

Uczeń powinien umieć

1. Posługiwać się podręcznikiem.
2. Przeczytać ze zrozumieniem lektury podstawowe.
3. Streszczać i opowiadać poznane utwory literackie.
4. Scharakteryzować bohaterów lirycznych.
5. Odczytywać utwory poetyckie posługując się kategoriami :podmiot liryczny, sytuacja liryczna.
7. Rozpoznawać rodzaje literackie, gatunki i środki artystyczne.

Wymagania na ocenę dostateczną

Uczeń powinien umieć

1. Analizować, parafrazować teksty.
2. Rozpoznawać problematykę zawartą w utworach.
3. Samodzielnie charakteryzować bohaterów literackich.
4. Umiejętnie wprowadzać cytaty do wypowiedzi ustnych i pisemnych.

Wymagania na ocenę dobrą

Uczeń powinien umieć

1. Samodzielnie analizować, parafrazować i interpretować teksty.
2. Rozpoznawać obecne w utworach konteksty: historyczny, filozoficzny, historycznoliteracki.
3. Rozpoznawać wartości i wskazywać te, które sam aprobuje(np. miłość, ojczyzna, rodzina, przyjaźń).
4. Oceniać i porównywać bohaterów literackich.
5. Rozpoznawać środki stylistyczne i określać ich funkcje.
6. Syntetyzować materiał literacki.

Wymagania na ocenę bardzo dobrą

Uczeń powinien umieć

1. Sprawnie analizować, parafrazować i interpretować teksty.
2. Rozpoznawać konteksty i dowodzić, że istnieją związki między epokami.
3. Rozpoznawać wartości i je hierarchizować.
4. Oceniać i porównywać bohaterów literackich różnych epok.
5. Syntetyzować materiał literacki i problemy obecne w tekstach różnych epok.
6. Biegłe wypowiadać się w mowie i piśmie.
7. Napisać recenzję dowolnego filmu lub sztuki

Wymagania na ocenę celującą

Uczeń powinien znać

1. 1.Lektury z poziomu rozszerzonego, ich problematykę, konteksty.

Uczeń powinien umieć

1. Napisać artykuł, przemówienie, scenariusz sztuki.
2. Wykonać projekt – plakat syntetyzujący materiał literacki epoki

- I. Aby otrzymać ocenę **dostateczną** uczeń musi opanować także wiedzę i umiejętności wskazane w wymaganiach na ocenę **dopuszczającą**.
- II. Aby otrzymać ocenę **dobrą** uczeń musi opanować także wiedzę i umiejętności wskazane w wymaganiach na ocenę **dopuszczającą i dostateczną**.
- III. Aby otrzymać ocenę **bardzo dobrą** uczeń musi opanować także wiedzę i umiejętności wskazane w wymaganiach na ocenę **dopuszczającą, dostateczną, i dobrą**.
- IV. Aby otrzymać ocenę **celującą** uczeń musi także opanować wiedzę i umiejętności wskazane w wymaganiach na ocenę **dopuszczającą, dostateczną, dobrą i bardzo dobrą**.

W każdym roku szkolnym planuje się przeprowadzenie dwóch wypracowań (tekst własny pisany w czasie lekcji).

ROMANTYZM

UCZEŃ POWINIEN PRZECZYTAĆ:

Poziom podstawowy

- Johann Wolfgang Goethe, Faust - część I: fragmenty sceny w pracowni (rozmyślenia Fausta o sobie i swoim życiu, rozmowa z Mefistofeilesem)
- Adam Mickiewicz, Romantyczność
- Adam Mickiewicz, Dziady cz. III
- Adam Mickiewicz, Pan Tadeusz
- Juliusz Słowacki, Kordian,
- Zygmunt Krasiński, Nie-Boska komedia, część I, część II (fakultatywnie).
- Adam Mickiewicz, wybór wierszy
- Juliusz Słowacki, wybór wierszy
- Cyprian Kamil Norwid, wybór wierszy

Konteksty

- Adam Mickiewicz, Dziady. Część II i IV (fragmenty)

Nauka o języku

- Cechy stylu naukowego
- Bibliografia i przypisy
- Cechy romantycznego języka miłości
- Cechy języka i stylu romantyzmu

UCZEŃ POWINIEN ZNAĆ:

Poziom podstawowy

nazwa epoki

ramy czasowe romantyzmu polskiego i europejskiego; daty powstań narodowych

okres burzy i naporu
historycyzm (gotycyzm)
mistycyzm
profetyzm
wieszcz
improwizacja
inwokacja
obrzęd dziadów
orientalizm
tyrteizm
filomaci i filareci
dualizm
ludowość
irracjonalizm
romantyczny pejzaż
nastrojowość
natura

gatunki:

- dramat romantyczny
- ballada romantyczna
- oda
- epepeja
- bohater, postawy, ideologia, synkretyzm
- mesjanizm
- romantyczny prometeizm
- romantyczny bunt
- romantyczny tragizm
- bohater faustowski
- idealizm
- cechy sztuki romantycznej w malarstwie i muzyce

WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY:**Aby otrzymać ocenę dopuszczającą, uczeń powinien umieć:**

Posługiwać się podręcznikiem.

6. Prowadzić zeszyt.
7. Odrabiać zadania domowe i przygotowywać się do lekcji.
8. Czytać głośno, wyraziście, z właściwą dykcją i intonacją.
9. Redagować notatki w trakcie lekcji i porządkować je samodzielnie.
10. Przeczytać ze zrozumieniem lektury podstawowe, pamiętając o przypisach i wyjaśnieniach.
11. Znać chronologię epoki i powiązać ją z najważniejszymi faktami z historii.
12. Nazwać i wyjaśnić następujące pojęcia: irracjonalizm, bohater faustowski, prometeizm, mesjanizm, orientalizm.
13. Przedstawić bohaterów literackich lektur z poziomu podstawowego (wymienić najważniejsze cechy poszczególnych typów bohaterów).
14. Wskazać na główne elementy świata przedstawionego lektur z poziomu podstawowego.
15. Scharakteryzować cechy miłości romantycznej na podstawie wybranych utworów.
16. Określić gatunki literackie poznanych tekstów i wskazać na ich najważniejsze wyróżniki.
17. Wskazać na podstawowe środki stylistyczne występujące w utworach lirycznych.
18. Nauczyć się na pamięć jednego utworu lirycznego lub fragmentu utworu epickiego.
19. Czytać ze zrozumieniem tekst nieliteracki, tzn.: publicystyczny, naukowy (np. filozoficzny lub teoretycznoliteracki).
20. Wyodrębnić tezę (główną myśl) całego tekstu lub jego fragmentu (np. akapitu).
21. Określać nadawcę i adresata tekstu.
22. Określać główną funkcję tekstu.
23. Nazywać najważniejsze środki językowe występujące w tekście.
24. Znajdować w tekście potrzebne informacje, odczytywać je i przetwarzać.
25. Odróżniać występujące w tekście informacje od opinii.
26. Określić pojęcie „znak językowy”.
27. Wymienić najważniejsze cechy stylu romantycznego.

Aby otrzymać ocenę dostateczną, uczeń musi spełniać wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto powinien umieć:

1. Charakteryzować kreację bohatera romantycznego (uwzględniając różne jego kategorie).
2. Scharakteryzować bohaterów literatury romantycznej na wybranych przykładach.
3. Wskazać cechy typowe dla poetyki romantycznej.
4. Swoimi słowami opowiadać (streszczać, parafrazować) czytany utwór.
5. Przy pomocy nauczyciela formułować hipotezy interpretacyjne.
6. Rozpoznawać gatunek literacki i charakteryzować jego cechy.
7. Wskazać na charakterystyczne cechy kompozycji utworu.
8. Rozpoznawać w omawianych utworach środki stylistyczne i podejmować próbę określenia ich funkcji w tekście.
9. Nazywać wartości i postawy obecne w utworze (np. postawa prometejska, demokratyczna).
10. Scharakteryzować najważniejsze pojęcia: irracjonalizm, faustyzm, mesjanizm, winkelriedyzm, orientalizm).
11. Rozpoznawać podstawową funkcję dzieła (np. tyrtejską).
12. Czytać ze zrozumieniem tekst nieliteracki, tzn.: popularnonaukowy, publicystyczny, naukowy (np. filozoficzny, teoretycznoliteracki).
13. Wskazać na typy błędów językowych i poprawić je.
14. Napisać opinię, recenzję i referat (oraz formy wymagane w klasie I).

Aby otrzymać ocenę dobrą musi spełniać wymagania na ocenę dopuszczającą i dostateczną, a ponadto powinien umieć:

1. Charakteryzować i oceniać bohaterów literackich (na płaszczyźnie światopoglądowej, moralnej, społecznej).
2. Swobodnie posługiwać się pojęciami: irracjonalizm, faustyzm, prometeizm, winkelriedyzm, demokratyzm, orientalizm.
3. Określić, na czym polegał romantyczny indywidualizm.
4. Omówić romantyczną koncepcję poezji i poety.
5. Określić stosunek bohaterów literackich wobec Boga, historii, Szatana.
6. Wskazać na szczególną rolę Polski w Europie w XIX w. (idea mesjanizmu narodowego).
7. Określić, na czym polega romantyczna mitologia narodowa (np. na podstawie III cz. *Dziadów*).
8. Określić rolę natury w utworach romantycznych.
9. Dokonać analizy i interpretacji wybranych wierszy, z uwzględnieniem kontekstu biograficznego i historycznego.
10. We wskazanych utworach lirycznych wskazać środki stylistyczne i podejmować próbę określenia ich funkcji w tekście.
11. Podejmować próbę odczytania obrazu, rzeźby, dzieła architektury – w kontekście epoki.
12. Czytać ze zrozumieniem tekst nieliteracki, tzn.: popularnonaukowy, publicystyczny, naukowy (np. filozoficzny lub teoretycznoliterackich).
13. Rozpoznać zasadę kompozycyjną tekstu.
14. Określać różne funkcje tekstu.
15. Określać funkcję środków językowych.
16. Umiejętnie wprowadzać cytaty do wypowiedzi ustnych i pisemnych.
17. Samodzielnie pisać wypracowania (rozprawka, recenzja, referat, opinia), prezentując logiczną argumentację i własną opinię.
18. Rozpoznawać i określać funkcję wypowiedzi (informacyjną, impresyjną, ekspresywną, poetycką).
19. Rozpoznawać styl romantyczny w dziełach reprezentujących różne dziedziny sztuki (malarstwo, rzeźba, architektura).

Aby otrzymać ocenę bardzo dobrą, uczeń musi spełniać wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną i dobrą, a ponadto powinien umieć:

1. Oceniać i porównywać różne kategorie bohatera romantycznego.
2. Analizować i interpretować wybrane teksty romantyczne w różnych kontekstach.
3. Nazywać środki stylistyczne w tekście poetyckim i określać ich funkcje.
4. Wskazać filozoficzne podłoże romantyzmu.
5. Określić, na czym polegał przełom romantyczny i przedstawić romantyczną wizję historii jako pola zmagania Boga i Szatana.
6. Scharakteryzować relacje człowieka i natury w romantyzmie.
7. Określić związki między teatrem a kształtem dramatu na przykładzie dramatu romantycznego.
8. Określić cechy stylu romantycznego, odwołując się do przykładów dzieł sztuki.
9. Przedstawić cechy nowych synkretycznych gatunków romantycznych (np. ballada, dramat romantyczny).
10. Przeprowadzać syntezę materiału literackiego i problemów obecnych w epoce.
11. Czytać ze zrozumieniem tekst nieliteracki; tzn.: popularnonaukowy, publicystyczny, naukowy (np. filozoficzny lub teoretyczno literacki) - wymagania określone przy ocenie dobrej.
12. Pisać prace na wskazany temat, poprawnym językiem, o wyrazistym zamyśle kompozycyjnym.
13. Dbać o estetykę wypowiedzi.

Aby otrzymać ocenę celującą, uczeń musi spełniać wymagania na wszystkie wcześniej wymienione oceny, a ponadto powinien umieć:

1. Samodzielnie interpretować czytane teksty, odwołując się zarówno do idei jak i struktury utworu.
2. Porównywać utwory literackie i dzieła innych sztuk.
3. Pisać prace na temat poznanych utworów literackich, uwzględniając konteksty kulturowe i filozoficzne oraz powiązania literackie.
4. Omówić (na przykładach) nawiązania do tradycji romantycznej we współczesnej literaturze polskiej.

UCZEŃ POWINIEN PRZECZYTAĆ:

Poziom podstawowy

- Bolesław Prus, Lalka
- Eliza Orzeszkowa, Nad Niemnem – fragmenty
- Bolesław Prus, Kamizelka
- Fiodor Dostojewski, Zbrodnia i kara

UCZEŃ POWINIEN ZNAĆ:

Poziom podstawowy

- praca u podstaw
- praca organiczna
- asymilacja Żydów
- emancypacja kobiet

Gatunki:

- powieść realistyczna
- nowela
- powieść historyczna
- powieść tendencyjna

Poziom podstawowy

Filozofia:

- organicyzm
- utylitaryzm
- agnostycyzm

Nauka o języku

- styl dziennikarski i publicystyczny
- język polski w czasach pozytywizmu
- język naukowy
- język ezopowy

WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY

Aby otrzymać ocenę dopuszczającą, uczeń powinien umieć:

1. Posługiwać się podręcznikiem.
2. Prowadzić zeszyt.
3. Czytać głośno, wyraziście, z właściwą dykcją i intonacją.
4. Redagować notatki w trakcie lekcji i samodzielnie je porządkować.
5. Przeczytać ze zrozumieniem lektury podstawowe, pamiętając o przypisach i wyjaśnieniach.
6. Znać chronologię epoki i powiązać ją z najważniejszymi faktami z historii.
7. Nazwać i wyjaśnić następujące pojęcia: pozytywizm, utylitaryzm, organicyzm, asymilacja, emancypacja, realizm, naturalizm, powieść historyczna.
8. Scharakteryzować program polskich pozytywistów.
9. Wskazać gatunki pozytywistyczne i nazwać ich cechy (nowela, opowiadanie, powieść realistyczna i historyczna, artykuł programowy).
10. Przedstawić bohaterów literackich lektur z poziomu podstawowego (wymienić najważniejsze cechy poszczególnych typów bohaterów).
11. Wskazać na główne elementy świata przedstawionego lektur z poziomu podstawowego.
12. Czytać ze zrozumieniem tekst nieliteracki, tzn.: publicystyczny, naukowy (np. filozoficzny lub teoretycznoliteracki):
 - wyodrębniać tezę (główną myśl) całego tekstu lub jego fragmentu (np. akapitu),
 - określać nadawcę i adresata tekstu,
 - określać główną funkcję tekstu,
 - nazywać najważniejsze środki językowe, występujące w tekście,
 - znajdować w tekście potrzebne informacje, odczytywać je i przetwarzać,
 - odróżniać występujące w tekście informacje od opinii.
13. Znać pojęcia synonimii, homonimii, antonimii.
14. Wskazać na najważniejsze wyróżniki stylów (urzędowego, naukowego, publicystycznego).

Aby otrzymać ocenę dostateczną, uczeń musi spełniać wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto powinien umieć:

1. Scharakteryzować poznane postacie literackie.
2. Swobodnie posługiwać się pojęciami: pozytywizm, utylitaryzm, organicyzm, asymilacja, emancypacja, realizm, naturalizm, powieść historyczna.
3. Określić, na czym polega społeczny wymiar pozytywizmu.
4. Scharakteryzować realizm i naturalizm jako prądy dominujące w literaturze.
5. Omówić cechy gatunków pozytywistycznych, podając przykłady utworów literackich.
6. Omówić program asymilacji Żydów.
7. Swoimi słowami opowiadać (streszczać, parafrazować) czytany utwór.
8. Przy pomocy nauczyciela formułować hipotezy interpretacyjne.
9. Wskazać na charakterystyczne cechy kompozycji utworu.
10. Czytać ze zrozumieniem tekst nieliteracki tzn. : popularnonaukowy, publicystyczny, naukowy (np. filozoficzny, teoretycznoliteracki).
11. wykorzystywać przywołane w tekście argumenty,
12. nazywać najważniejsze środki językowe występujące w tekście i podejmować próbę określenia ich funkcji,
13. określić cechy gatunkowe tekstu.
14. Pisać krótkie teksty, pełniące różne funkcje (impresywną, ekspresywną, informacyjną, poetycką).

Aby otrzymać ocenę dobrą, uczeń musi spełniać wymagania na ocenę dopuszczającą i dostateczną, a ponadto powinien umieć:

1. Charakteryzować i oceniać bohaterów literackich (na płaszczyźnie światopoglądowej,

- moralnej, społecznej).
2. Na wybranym przykładzie omówić cechy powieści realistycznej.
 3. Na wybranym przykładzie omówić cechy powieści historycznej.
 4. Przedstawić utwory literackie, w których dochodzi do głosu optymistyczny (*Nad Niemnem*) i pesymistyczny (*Lalka*) głos polskiego pozytywizmu.
 5. Umiejętnie wprowadzać cytaty do wypowiedzi ustnych i pisemnych.
 6. Redagować plany i konspekty wypracowań.
 7. Zwracać uwagę na estetykę wypowiedzi.
 8. Scharakteryzować język polski w czasach pozytywizmu.
 9. Wsazywać cechy języka ezopowego.
 10. Czytać ze zrozumieniem tekst nieliteracki, tzn.: popularnonaukowy, publicystyczny, naukowy (np. filozoficzny lub teoretycznoliteracki).
 11. rozpoznać zasadę kompozycyjną tekstu,
 12. określać funkcję środków językowych,
 13. określać różne funkcje tekstu.

Aby otrzymać ocenę bardzo dobrą, uczeń musi spełniać wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną i dobrą, a ponadto powinien umieć:

1. Oceniać i porównywać bohaterów poznanych lektur.
2. Scharakteryzować felieton jako gatunek publicystyczny pozytywizmu.
3. Wykazać różnice między powieścią realistyczną a tendencyjną.
4. Wykazać różnice między opowiadaniem a nowelą.
5. Na podstawie omawianych utworów wskazać na obecną w nich symbolikę patriotyczną.
6. Przeprowadzić syntezę materiału literackiego i problemów obecnych w epoce.
7. Pisać prace na wskazany temat poprawnym językiem literackim, w formie dostosowanej do tematu, o wyrazistym zarysie kompozycyjnym.
8. Odczytywać obraz, rzeźbę, dzieło architektury w kontekście epoki.
9. Omówić cechy stylu dziennikarskiego i publicystycznego.
10. Omówić cechy stylu naukowego.
11. Czytać ze zrozumieniem tekst nieliteracki tzn. popularnonaukowy, publicystyczny, naukowy (np. filozoficzny lub teoretycznoliteracki).
12. rozpoznawać zasadę kompozycyjną tekstu i określać jej funkcję,
13. określać różne funkcje tekstu,
14. określać, jaki jest związek języka i stylu tekstu z jego funkcją.

Aby otrzymać ocenę celującą, uczeń musi spełniać wymagania na wszystkie wcześniej wymienione oceny, a ponadto powinien umieć:

1. Scharakteryzować bohatera nietzscheańskiego na podstawie utworów F. Dostojewskiego (oprócz *Zbrodni i kary* należy odwołać się do dodatkowej powieści tego pisarza).
2. Omówić program asymilacji Żydów, odwołując się do kontekstu historycznego oraz do wybranych tekstów literackich i publicystycznych.
3. Omówić topos świata lalek (marionetek) na podstawie *Lalki*.
4. Wykazać nawiązania do tradycji pozytywistycznej we współczesnej literaturze.
5. Porównywać utwory literackie i dzieła innych sztuk.
6. Wyjaśniać pojęcia: *socjolekt*, *argotyzm*, *profesjolekt*
7. Wskazywać różnice między socjolektem a profesjolektem

MŁODA POLSKA

UCZEŃ POWINIEN PRZECZYTAĆ:

Poziom podstawowy

- Kazimierz Przerwa-Tetmajer, wybór wierszy
- Jan Kasprowicz, wybór wiersz
- Leopold Staff, wybór wierszy
- Stanisław Wyspiański, *Wesele*
- Stefan Żeromski, *Ludzie bezdomni* (fakultatywnie)
- Joseph Conrad, *Jądro ciemności*

Konteksty

- Stanisław Przybyszewski, *Confiteor*

UCZEŃ POWINIEN ZNAĆ:

Poziom podstawowy

Ramy czasowe epoki i przedstawiciele

Nazwy epoki: Młoda Polska, modernizm, neoromantyzm, dekadentyzm, symbolizm, fin de siecle

Nazwa światopoglądu epoki: dekadentyzm

Kierunki w sztuce:

- impresjonizm
- ekspresjonizm
- symbolizm
- naturalizm
- secesja

Gatunki:

- powieść modernistyczna
- hymn
- sonet

Postawy:

- chłopomania
- nihilizm
- cyganeria
- dekadentyzm
- Nirwana
- synestezja
- symbol
- sztuka dla sztuki

Podstawy filozoficzne światopoglądu epoki:

- Artur Schopenhauer
- Friedrich Nietzsche
- Henri Bergson

Nauka o języku:

- stylizacja i rodzaje stylizacji
- cechy języka mówionego i pisanego
- odmiany terytorialne i środowiskowe polszczyzny
- zapożyczenia we współczesnym języku polskim; cechy języka okresu Młodej Polski,

WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY:

Aby otrzymać ocenę dopuszczającą, uczeń powinien umieć:

Posługiwać się podręcznikiem.

8. Prowadzić zeszyt.
9. Odrabiać zadania domowe, przygotowywać się do lekcji.
10. Czytać głośno i wyraźnie, z właściwą dykcją i intonacją.
11. Redagować notatki w trakcie lekcji i samodzielnie je porządkować.
12. Przeczytać ze zrozumieniem lektury podstawowe, pamiętając o przypisach i wyjaśnieniach.
13. Znać inne nazwy epoki i wyjaśnić ich znaczenie.
14. Wymienić kierunki filozoficzne, popularne w modernizmie (A. Schopenhauer, F. Nietzsche, H. Bergson) oraz przedstawić ich główne założenia.
15. Wymienić kierunki artystyczne epoki (impresjonizm, ekspresjonizm, symbolizm, naturalizm, secesja) oraz ich podstawowe wyznaczniki.
16. Przedstawić bohaterów literackich lektur z poziomu podstawowego (*Wesele*, *Ludzie bezdomni*(*fakultatywnie*), *Jądro ciemności*).
17. Wskazać na główne elementy świata przedstawionego lektur z poziomu podstawowego.
18. Określić gatunki literackie poznanych tekstów i występujące w nich środki artystyczne.
19. Nazwać i wyjaśnić następujące pojęcia: chłopotomania, cyganeria, dekadentyzm.
20. Czytać ze zrozumieniem tekst nieliteracki, tzn.: popularnonaukowy, publicystyczny, naukowy (np. filozoficzny lub teoretycznoliteracki):
 - wyodrębniać tezę (główną myśl) całego tekstu lub jego fragmentów (np. akapitu)
 - określać nadawcę i adresata tekstu,
 - określać główną funkcję tekstu,
 - nazywać najważniejsze środki językowe, występujące w tekście,
 - znajdować w tekście potrzebne informacje, odtwarzać je i przetwarzać,
 - odróżniać występujące w tekście informacje od opinii.
21. Określić cechy języka mówionego i pisanego.
22. Określić, czym jest stylizacja i wymienić rodzaje stylizacji w poszczególnych utworach (np. *Wesele*).

Aby otrzymać ocenę dostateczną, uczeń musi spełniać wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto powinien umieć:

1. Wskazać na związki epoki Młodej Polski z romantyzmem.
2. Podać przykłady impresjonizmu, symbolizmu i ekspresjonizmu w sztuce.
3. Nazwać i zdefiniować młodopolskie prądy artystyczne i wskazać ich konkretyzacje w literaturze.
4. Charakteryzować postacie literackie.
5. Interpretować liryki młodopolskie i dostrzegać w nich nurty artystyczne i filozoficzne.
6. Wskazywać na środki artystyczne, występujące w lirykach młodopolskich i nazwać je.
7. Nauczyć się na pamięć jednego tekstu lirycznego.
8. Pisać wypracowania na temat, bez zakłóceń w komunikacji.
9. Znać na pamięć cytaty i wprowadzać je do odpowiedzi ustnych i pisemnych.
10. Zdefiniować pojęcie stylizacji i wskazać jej rodzaje w omawianych tekstach.

Aby otrzymać ocenę dobrą, uczeń musi spełniać wymagania na ocenę dopuszczającą i dostateczną, a ponadto powinien umieć:

1. Zdefiniować postawy typowe dla Młodej Polski i odnieść je do utworów literackich (dekadentyzm, schopenhaueryzm, nietzscheanizm, bergsonizm, humanizm) oraz wskazać właściwe dla nich środki artystyczne.
2. Przedstawić powiązania Młodej Polski z innymi epokami (podobieństwo z romantyzmem, sprzeczność z pozytywizmem).
3. Charakteryzować i oceniać postacie literackie
4. Dokonać analizy i interpretacji wierszy młodopolskich, wskazując typowe dla epoki motywy, postawy i środki artystyczne oraz ich funkcje.
5. Omówić młodopolskie koncepcje artysty i sztuki, ukazane w artykułach programowych oraz w utworach poetyckich.
6. Na przykładzie konkretnego utworu omówić cechy powieści młodopolskiej.
7. Na przykładzie konkretnego utworu wskazać cechy dramatu symbolicznego.
8. Nauczyć się na pamięć dwóch lirycznych tekstów młodopolskich.
9. Samodzielnie pisać wypracowania, prezentując logiczną argumentację i własne opinie.
10. Umiejętnie wprowadzać cytaty do wypowiedzi ustnych i pisemnych.
11. Redagować plany i konspekty wypracowań.
12. Czytać ze zrozumieniem tekst nieliteracki, tzn.: popularnonaukowy, publicystyczny, naukowy (np. filozoficzny lub teoretycznoliteracki):
13. rozpoznawać zasadę kompozycyjną tekstu,
14. określać różne funkcje tekstu,
15. określać funkcję środków językowych.
16. Znać i rozpoznawać odmiany terytorialne i środowiskowe polszczyzny.
17. Znać cechy stylów funkcjonalnych (potoczny, publicystyczny, naukowy i artystyczny).

Aby otrzymać ocenę bardzo dobrą, uczeń musi spełniać wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną i dobrą, a ponadto powinien umieć:

1. Określić, na czym polega uniwersalna wartość utworów młodopolskich.
2. Wskazać źródła i znaczenie wskazanych archetypów, toposów i symboli (topika chrześcijańska – Chrystus, Lucyfer, Dzień Sądu, Zmartwychwstanie; topika patriotyczna – spiskowiec, Polska w grobie, mogiła, Wawel – święte miejsce polskości; życie – wędrówka, koło życia, błędne koło).
3. Interpretować poznane utwory w kontekście aksjologicznym /wartościującym/ i historycznym.
4. Oceniać i porównywać bohaterów poznanych lektur.
5. Rozpoznawać i definiować gatunki literackie oraz środki artystyczne, określać ich funkcje.
6. Przeprowadzić syntezę materiału literackiego i problemów obecnych w epoce.
7. Pisać prace na wskazany temat poprawnym językiem literackim, w formie dostosowanej do tematu, o wyrazistym zarysie kompozycyjnym.
8. Określić relacje między językiem narodowym a odmianami terytorialnymi i środowiskowymi.
9. Przedstawić miejsce polszczyzny wśród innych języków.
10. Rozpoznać i ocenić cechy kolokwialne w tekście pisanym.
11. Określić normę fonetyczną, fleksyjną i składniową współczesnej polszczyzny i rozpoznać przykłady jej naruszenia.

Aby otrzymać ocenę celującą, uczeń musi spełniać wymagania na wszystkie wcześniej wymienione oceny, a ponadto powinien umieć:

1. Wskazywać na obecność tradycji młodopolskiej w kulturze XX w., w tym we współczesnej kulturze masowej.
2. Odnaleźć związki kracjonistycznej wyobraźni w sztuce XX w. (m.in. zjawiska retrospekcji, wizyjności z tradycją romantyczną).
3. Omówić modernizm jako jeden z najważniejszych nurtów literatury i sztuki XX w., przedstawić współczesne powroty do modernizmu (np. w prozie psychologicznej, teatrze).
4. Interpretować dzieła sztuki np. „Błędne koło”, „Melancholię” J. Malczewskiego i odnieść je do poznanych utworów literackich (np. *Wesele*).

Dwudziestolecie międzywojenne

UCZEŃ POWINIEN PRZECZYTAĆ:

Poziom podstawowy

- Stefan Żeromski, *Przedwiośnie*
- Witold Gombrowicz, *Ferdydurke*
- Zofia Nałkowska, *Granica* (fakultatywnie)
- Bolesław Leśmian, wybór wierszy
- Julian Tuwim, wybór wierszy
- Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, wybór wierszy
- Bruno Schulz, *Sklepy cynamonowe* (jedno opowiadanie lub fragmenty)

UCZEŃ POWINIEN ZNAĆ:

Poziom podstawowy

Ramy czasowe epoki i jej przedstawicieli

Ugrupowania poetyckie:

- futuryzm
- awangarda
- Awangarda Krakowska
- Skamander

Czasopisma:

- „Zwrotnica”
- „Skamander”

Katastrofizm

Behawioryzm

Psychologizm

Gatunki:

- powieść psychologiczna
- powieść polityczna

Nauka o języku

- język dwudziestolecia międzywojennego
- cechy stylu potocznego
- związki frazeologiczne nacechowane emocjonalnie
- funkcja wulgaryzmów w literaturze

WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY:

Aby otrzymać ocenę dopuszczającą, uczeń powinien umieć:

1. Posługiwać się podręcznikiem.
2. Prowadzić zeszyt.
3. Czytać głośno i wyraźnie z właściwą dykcją i intonacją.
4. Redagować notatki w trakcie lekcji i porządkować je samodzielnie.
5. Przeczytać ze zrozumieniem lektury podstawowe, pamiętając o przypisach i wyjaśnieniach.
6. Znać chronologię epoki i powiązać ją z najważniejszymi faktami z historii.
7. Nazwać i wyjaśnić najważniejsze cechy następujących pojęć :awangarda, absurd, groteska, karykatura.
8. Wymienić kierunki filozoficzne popularne w dwudziestoleciu międzywojennym (katastrofizm, egzystencjalizm) oraz przedstawić ich główne założenia
9. Wymienić kierunki w dziedzinie psychologii (freudyzm, behawioryzm) oraz przedstawić ich główne założenia.
10. Przedstawić bohaterów literackich lektur z poziomu podstawowego (*Przedwiośnie*, *Granica*, *Ferdydurke*).
11. Wskazać na główne elementy świata przedstawionego lektur z poziomu podstawowego.
12. Określić gatunki literackie poznanych tekstów i występujące w nich środki artystyczne.
13. Scharakteryzować grupę poetycką Skamander.
14. Wymienić cechy poezji Juliana Tuwima na podstawie omówionych utworów.
15. Wymienić cechy poezji Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej na podstawie omówionych utworów.
16. Wymienić cechy poezji Bolesława Leśmiana na podstawie wybranych utworów.
17. Czytać ze zrozumieniem tekst nieliteracki, tzn.: publicystyczny, naukowy
18. (np. filozoficzny lub teoretycznoliteracki):
 - wyodrębniać tezę (główną myśl) całego tekstu lub jego fragmentu (np. akapitu)
 - określać nadawcę i adresata tekstu
 - określać główną funkcję tekstu
 - nazywać najważniejsze środki językowe występujące w tekście
 - znajdować w tekście potrzebne informacje , odczytywać je i przetwarzać
 - odróżniać występujące w tekście informacje od opinii
19. Znać cechy stylów funkcjonalnych (urzędowego, naukowego, publicystycznego).
20. Odrabiać zadania domowe, przygotowywać się do lekcji.

Aby otrzymać ocenę dostateczną uczeń musi spełniać wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto powinien umieć:

1. Charakteryzować poznane postacie literackie.
2. Interpretować wybrane liryki poetów wymienionych w „Informatorze maturalnym” na liście lektur podstawowych oraz wskazywać na obecne w nich środki artystyczne i nazywać je.
3. Swoimi słowami opowiadać (streszczać, parafrazować) czytany utwór.
4. Przy pomocy nauczyciela formułować hipotezy interpretacyjne.
5. Rozpoznawać gatunek literacki i kompozycję utworu.
6. Wymieniać cechy powieści realistycznej na podstawie wybranego przykładu.
7. Wymienić cechy powieści awangardowej na podstawie wybranego utworu.
8. Nauczyć się na pamięć jednego tekstu lirycznego.
9. Wyjaśnić pojęcia: futurizm, Awangarda Krakowska.
10. Pisać wypracowania na temat, bez zakłóceń w komunikacji.
11. Znać na pamięć cytaty i wprowadzać je do odpowiedzi ustnych i pisemnych.

12. Omówić podstawowe tendencje rozwojowe współczesnej polszczyzny, podając przykłady konkretnych form językowych i oceniając ich poprawność.

Aby otrzymać ocenę dobrą, uczeń musi spełniać wymagania na ocenę dopuszczającą i dostateczną, a ponadto powinien umieć:

1. Charakteryzować i oceniać postawy bohaterów literackich (na płaszczyźnie światopoglądowej, moralnej, społecznej).
2. Scharakteryzować powieść realistyczną.
3. Scharakteryzować powieść awangardową.
4. Wyjaśnić pojęcie groteski, karykatury i odnaleźć ich obecność w wybranym tekście (np. w „Ferdynandzie”).
5. Dokonać analizy i interpretacji poznanych wierszy, wskazując na typowe motywy i postawy.
6. Określić cechy poezji Skamandrytów; B. Leśmiana, M. Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej i odwołać się do konkretnych przykładów.
7. Omówić koncepcje artysty i sztuki na podstawie omawianych utworów (np. Skamandrytów; Awangardy Krakowskiej).
8. Nazwać środki artystyczne oraz wskazać na ich funkcje w utworze.
9. Omówić koncepcję artysty i sztuki na podstawie omówionych utworów.
10. Umiejętnie wprowadzać cytaty do wypowiedzi ustnych i pisemnych.
11. Samodzielnie pisać wypracowania, prezentując logiczną argumentację i własne opinie.
12. Redagować plany i konspekty wypracowań.
13. Nauczyć się na pamięć dwóch utworów poetyckich.
14. Czytać ze zrozumieniem tekst nieliteracki, tzn.: popularnonaukowy, publicystyczny, naukowy (np. filozoficzny lub teoretycznoliteracki)
 - Rozpoznawać zasadę kompozycyjną tekstu
 - Określać różne funkcje tekstu
 - Określać funkcję środków językowych
15. Omówić mechanizm manipulacji językowej, rozpoznać i ocenić jej przejawy
16. Podać sposoby bogacenia zasobu słownictwa i zilustrować je przykładami.
17. Napisać wypowiedź w stylu funkcjonalnym (urzędowym, naukowym, publicystycznym), stosownym do sytuacji komunikacyjnej.

Aby otrzymać ocenę bardzo dobrą, uczeń musi spełniać wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną i dobrą, a ponadto powinien umieć:

5. Określić, na czym polega uniwersalna wartość utworów międzywojnia.
6. Interpretować poznane utwory w kontekście aksjologicznym (wartościującym) i historycznym.
7. Oceniać i porównywać bohaterów poznanych lektur.
8. Porównać powieść realistyczną z awangardową, wskazując na ich wyróżniki (narracja, świat przedstawiony, kreacja bohatera).
9. Wskazywać źródła i znaczenie wskazanych archetypów, toposów i symboli (np. miłość, ojczyzna, życie, śmierć, wolność, moralność, wędrówka).
10. Rozpoznawać i definiować gatunki literackie i artystyczne oraz środki artystyczne, określać ich funkcje w tekście.
11. Przeprowadzić syntezę materiału literackiego i problemów obecnych w epoce.
12. Pisać prace na wskazany temat poprawnym językiem literackim, w formie dostosowanej do tematu, o wyrazistym zarysie kompozycyjnym.
13. Wskazać charakterystyczne cechy stylistyczne czytanych utworów; podać przykłady stylu artystycznego, stylu pisarza, grupy literackiej.

14. Rozpoznać w poznanych tekstach wartość stylistyczną środków z różnych poziomów języka.

Aby otrzymać ocenę celującą, uczeń musi spełniać wymagania na wszystkie wcześniej wymienione oceny, a ponadto powinien umieć:

5. Samodzielnie interpretować czytane wiersze, odwołując się zarówno do ich treści, jak i poetyki.
6. Interpretować wiersz sytuując go w różnych kontekstach (historycznym, kulturowym, literackim).
7. Dostrzegać wartości stylistyczne środków językowych (słowotwórczych, frazeologicznych, słownikowych) występujących w wierszu.
8. Określić funkcje występujących w dziele tematów, toposów, motywów.
9. Zanalizować strukturę artystyczną dzieła
10. Rozpoznawać podstawowe wyróżniki kodu innych niż literackich dziedzin sztuki w zakresie niezbędnym do odbioru dzieł, np. teatralnych, filmowych, plastycznych.
11. Formułować własne hipotezy interpretacyjne (w związku z interpretacją wiersza).
12. Pisać pracę na temat poznanych utworów literackich, uwzględniając konteksty kulturowe i filozoficzne oraz powiązane literackie.
13. Na podstawie obserwacji stylu rozpoznać aluzję, trawestację, pastisz, parodię literacką i określić ich funkcje.

LITERATURA WOJNY I OKUPACJI LITERATURA WSPÓŁCZESNA

UCZEŃ POWINIEN PRZECZYTAĆ:

Poziom podstawowy

- Tadeusz Borowski, *Pożegnanie z Marią* (*Pożegnanie z Marią, Proszę państwa do gazu*)
- Gustaw Herling-Grudziński, *Inny świat* (wybrany rozdział)
- Władysław Broniewski, wybór wierszy
- K. Wierzyński, wybór wierszy
- Krzysztof Kamil Baczyński, wybór wierszy
- Tadeusz Różewicz, wybór wierszy
- Zbigniew Herbert, wybór wierszy
- Miron Białoszewski, wybór wierszy
- Wisława Szymborska, wybór wierszy
- Jan Twardowski, wybór wierszy
- Sławomir Mrożek, *Tango*
- Hanna Krall, *Zdażyć przed Panem Bogiem* (fragmenty)
- Albert Camus, *Dżuma*

- Św. Jan Paweł II, *Homilia wygłoszona na placu Zwycięstwa w Warszawie 2 czerwca 1979* (fragm.)

Poziom rozszerzony:

- filmy związane z problematyką omawianych utworów np. „Kanał” A. Wajdy, „Kronika wypadków miłosnych” T. Konwickiego (fakultatywnie)
- Albert Camus, *Eseje* (wybór, np. o Syzyfie)

Nauka o języku

- Elementy sytuacji komunikacyjnej i funkcje tekstu
- Nowomowa. Perswazja i manipulacja
- Spójność tekstu
- Język wartości, wartości w języku
- Język polski w internecie

UCZEŃ POWINIEN ZNAĆ:

Poziom podstawowy

lagier

łagier

człowiek zlagrowany, zlagrowany

Holocaust

tragizm pokoleniowy

katastrofa dokonana

pokolenie Apokalipsy spełnionej (Kolumbowie)

deheroizacja

gatunki:

- powieść dokumentalna (faktograficzna)
- reportaż
- powieść paraboliczna
- dramat awangardowy

IV system wersyfikacyjny

nurt lingwistyczny

poezja rupieci

Nowa Fala

turpizm

socrealizm

nowomowa

klasycyzm

egzystencjalizm

behawiorizm

introspekcja

WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY:

Aby otrzymać ocenę **dopuszczającą**, uczeń powinien umieć:

1. Posługiwać się podręcznikiem.
2. Prowadzić zeszyt.
3. Czytać głośno, wyraziście z właściwą dykcją i intonacją.
4. Redagować notatki w trakcie lekcji i porządkować je samodzielnie.
5. Przeczytać ze zrozumieniem lektury podstawowe, pamiętając o przypisach i wyjaśnieniach.
6. Znać chronologię epoki i powiązać ją z najważniejszymi faktami w historii.
7. Nazwać i wyjaśnić następujące pojęcia: totalitaryzm, łagier (człowiek złagrowany), łagier (człowiek złagrowany), holocaust, tragizm pokoleniowy, pokolenie Apokalipsy spełnionej (Kolumbowie), martyrologia, deheroizacja.
8. Przedstawić bohaterów lektur z poziomu podstawowego i wskazać na główne elementy świata przedstawionego tychże utworów.
9. Nazwać i określić podstawowe cechy następujących gatunków literackich: powieść dokumentalna (faktograficzna), reportaż, powieść paraboliczna, dramat awangardowy.
10. Określić podmiot liryczny i adresata utworu.
11. Wyjaśnić tytuł utworu.
12. Wskazać występujące w omawianych utworach środki stylistyczne (porównania, powtórzenia, metafory, antytezy itp.).
13. Wykorzystywać konteksty do interpretacji utworu:
 - α. Znajdować informacje o autorze i o okolicznościach napisania utworu.
 - β. Wskazać przybliżony czas powstania utworu.
 - γ. Dostrzegać powiązania utworów z historią Polski i Europy.
14. Czytać utwory literackie ze zrozumieniem ich przesłania
15. Czytać ze zrozumieniem tekst nieliteracki, tzn.: popularnonaukowy, publicystyczny, naukowy (np. filozoficzny lub teoretycznoliteracki)
 - Wyodrębniać tezę (główną myśl) całego tekstu lub jego fragmentów (np. akapitu)
 - Określać nadawcę i adresata tekstu
 - Określać główną funkcję tekstu
 - Nazywać najważniejsze środki językowe występujące w tekście
 - Znajdować w tekście potrzebne informacje, odtwarzać je i przetwarzać
 - Odróżniać występujące w tekście informacje od opinii
16. Odrabiać zadania domowe i przygotowywać się do lekcji.

Aby otrzymać ocenę **dostateczną**, uczeń musi spełniać wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto powinien umieć:

1. Charakteryzować poznane postacie literackie.
2. Swoimi słowami opowiadać (streszczać, parafrazować) czytane utwory.
3. Przy pomocy nauczyciela formułować hipotezy interpretacyjne.
4. Rozpoznawać gatunek literacki i kompozycję utworu.
5. Rozpoznawać w omawianych utworach środki stylistyczne, podejmować próbę określenia ich funkcji w tekście.
6. Nazywać wartości i postawy obecne w utworze (np. człowiek złagrowany, tolerancja, moralność, istota człowieczeństwa).
7. Rozpoznawać podstawową funkcję dzieła (np. dydaktyczno-moralizatorska).
8. Wykorzystywać konteksty do interpretacji utworu:

- Wskazywać różnice między prawdą historyczną a fikcją literacką,
 - Podejmować próbę odnalezienia poglądów filozoficznych (np. katastrofizm, egzystencjalizm),
 - Dostrzegać w utworze najważniejsze wartości dla epoki, w której powstał
9. Czytać ze zrozumieniem tekst nieliteracki, tzn.: popularnonaukowy, publicystyczny, naukowy (np. filozoficzny lub teoretycznoliteracki)
 - Wykorzystywać przywołane w tekście argumenty
 - Nazywać najważniejsze środki językowe występujące w tekście i podejmować próbę określenia ich funkcji
 - Określić cechy gatunkowe tekstu
 10. Znać na pamięć cytaty i wprowadzać je do odpowiedzi ustnych i pisemnych.
 11. Pisać wypracowania na temat, bez zakłóceń w komunikacji.

Aby otrzymać ocenę **dobrą**, uczeń musi spełniać wymagania na ocenę dopuszczającą i dostateczną, a ponadto powinien umieć:

1. Charakteryzować i oceniać postawy bohaterów literackich (na płaszczyźnie światopoglądowej, moralnej, społecznej).
2. Stawiać pytania dotyczące ludzkiej egzystencji, problemów filozoficznych pod wpływem lektury czytanych utworów.
3. Swobodnie posługiwać się pojęciami: totalitaryzm, łagier (człowiek zlagrowany), łagier (człowiek zlagrowany), holocaust, tragizm pokoleniowy, pokolenie Apokalipsy spełnionej (Kolumbowie), martyrologia, deheroizacja.
4. Na wybranych przykładach scharakteryzować powieść dokumentalną (faktograficzną), reportaż, powieść paraboliczną, dramat awangardowy.
5. Dokonać analizy interpretacji wybranych wierszy, zwracając uwagę na typowe cechy określonych poetów.
6. Określać funkcję środków stylistycznych w omawianych utworach.
7. W utworach poetów współczesnych odnajdywać nawiązania kulturowe.
8. Dostrzegać obecność toposów antycznych i biblijnych oraz inne powiązania kulturowe.
9. Podejmować próbę odczytania obrazu, rzeźby, dzieła architektury w kontekście epoki.
10. Czytać ze zrozumieniem tekst nieliteracki, tzn.: popularnonaukowy, publicystyczny, naukowy (np. filozoficzny lub teoretycznoliteracki)
11. Rozpoznawać zasadę kompozycyjną tekstu
12. Określać różne funkcje tekstu
13. Określać funkcję środków językowych
14. Umiejętnie wprowadzać cytaty do wypowiedzi ustnych i pisemnych.
15. Samodzielnie pisać wypracowania prezentując logiczną argumentację i własne opinie.
16. Redagować plany i konspekty wypracowań.

Aby otrzymać ocenę **bardzo dobrą**, uczeń musi spełniać wymagania na ocenę dopuszczającą, dostateczną, dobrą, a ponadto powinien umieć:

1. Oceniać i porównywać bohaterów poznanych lektur.
2. Określać, na czym polega uniwersalna wartość utworów współczesnych.
3. Wskazać źródła i znaczenie wskazanych archetypów, toposów i symboli.
4. Interpretować poznane utwory w kontekście aksjologicznym (wartościującym i historycznym).

5. Rozpoznawać i definiować gatunki literackie oraz środki artystyczne i ich funkcje w tekście.
6. Podejmować samodzielną interpretację wiersza na podstawie jego analizy.
7. Przeprowadzić syntezę materiału literackiego i problemów obecnych w epoce.
8. Pisać prace na wskazany temat poprawnym językiem literackim, w formie dostosowanej do tematu, o wyrazistym zarysie kompozycyjnym.
9. Odczytywać obraz, rzeźbę, dzieło architektury w kontekście epoki.
10. Czytać ze zrozumieniem tekst nieliteracki tzn. popularnonaukowy, publicystyczny, naukowy (np. filozoficzny lub teoretyczno- literacki)
11. Rozpoznawać zasadę kompozycyjną tekstu i określać jej funkcję
12. Określać różne funkcje tekstu
13. Określać jaki jest związek języka i stylu tekstu z jego funkcją
14. Pisać pracę na wskazany temat poprawnym językiem literackim w formie dostosowanej do tematu o wyrazistym zamyśle kompozycyjnym

Aby otrzymać ocenę **celującą**, uczeń musi spełniać wymagania na wszystkie wcześniej wymienione oceny, a ponadto powinien umieć:

1. Samodzielnie interpretować czytane wiersze, odwołując się zarówno do ich treści jak i poetyki.
2. Interpretować wiersz sytuując go w różnych kontekstach (historycznym, kulturowym, literackim).
3. Dostrzegać wartości stylistyczne środków językowych (słownikowych, słowotwórczych, frazeologicznych) występujących w wierszu.
4. Określić funkcję występujących w dziele tematów, toposów, motywów.
5. Przedstawić uniwersalny sens motywów biblijnych i mitologicznych wykorzystanych przez poetów współczesnych.
6. Analizować strukturę artystyczną dzieła.
7. Porównać utwory literackie i dzieła innych sztuk.
8. Pisać prace na temat poznanych utworów literackich uwzględniając konteksty kulturowe i filozoficzne oraz powiązania literackie.